

با زان سا وه نین خرقان بخفی نین بندا میر
کندهندن بیرینجی درجه‌لی عدلیه وکیلی
علی - کمالی

عدلیه

خرقان منطقه‌سی تمام داغلیق دیروبو داغلار سا وه نین گون با تا -
نیندان تا زجانین گونسی گون چیخان سمتینه چکیلیب دیر .
خرقان داغلاری نین گون چیخان قسمتی نین سولاری سا وه دوزونه گونسی
طرفینین سولاری همدان و گلایر و مزلقان دوزلرینه و قوزلی حصه‌سی نین
سولاری تا کستان، افشاریه و بوغین زهرا دوزلرینه توکولور .
بیر بو یوک تاریخی سوزوارکی، دخیلیب دیر "مصر بیر هدیه دیرکی نیل
کتیریب" او سوزه اوخشاردا دتمک اولار کی، مزلقان و سا وه و گلایرو
بوغین زهرا و افشاریه و تا کستان دوزلری ده بیرنجه هدیه دیرلر کی،
خرقان داغلاری کتیریب دیر" یعنی خرقان داغلاری نین یغیشما قیندان و
دوزلر دوزله ییب و اوندان آخان چایلارایلن بودوزلر سوواریلیب دیر . بو
داغلار ایگنه کیسی همیشه او دوزلری بزه ییب و اوزلری لوت گزیبلر .
بیر شاعر خرقانی بقله تعریف ائله یب دیر :

خرقان هر ده‌نی دیر قیزیل گول پرده‌لی دیر
یای گونو مایا سرخوش قیش گونو نردلی دیر

بوگونه دک خرقان داغلارینده بو معدنلری تاپیب و تانیبلر :

باریتین داشی ، بنتونیت پالچیقی ، آهک داشی ، یانما یان توپراق ،
مختلف تیکینتی داشلاری گج و دوز منبع لری .

خرقاندا او مادی معدنلردن سونرا چوخ معنوی و انسانی ذخیره لر
ده واردیرکی ، هله لیک چوغلاری تانیلما یبلار ، بیر تعداد بونوع علمی و
فرهنگی دینه و معدنلردن گچمیشده کشف اولونوب تانیلما یبلار .

خرقانین تخمیناً ایکی یوز اۆللی کیلومتر اوزونلوق و سکسان
کیلومترده انی واردیز و اونون داغلاری نین آراسیندا ایکی یوزدن
آرتیق کند وارکی ، اهالی نین هامیسی تورکی دانیشارلار ، فقط ویسدر
الویر آدلاریندا ایکی کندی اهالیسی عین حالدا کی ، تورکی دانیشیر
بیر مخصوص اسکی فرس دیللی ده . واردیر . خرقانین بو یوک سا تیریک شاعری

اکبر رزاقی عزیز وارلیق نشریه سی ایلمن معرفی اولونوبدور و اسعد نظامین نیسگیللی سئل آپارما منظومه سیده بو آرایا مربوط دور، ایندی خرقانین معنوی گنجینه لریندن بیر عندلیب تخلصی شاعرین یارادیچی- لیغینی اوزه چیقاریب، اونو حرمتلی اوخوجولارا تانیتدیریریک .
 بواسته ملی تورک شاعریمیزین آدی "عبدالله بیک" شهرتی "کاظم بیگلو" و تخلصی "عندلیب" دیر و اهلیتی خرقانین "تیره" آدیندا کند- یندن و دده سی اسکندر آدلی بیر انسانیمیش . مرحوم عبدالله بیسک عمرونون صون حصه سینی خرقانین آبرگرم منطقه سی نین "رزک" آدلی بیر کندینده کچیریب و اورادا یازیب یارادیجیلیغینا دوام اقتدیره رک ۶ - ۱۳۲۵ شمسی ایلینده وفات ائدیبدیر .

عندلیب تخمینا یقتمیش ایل عمرونون چوخونو اساسا اکینجی لیق ایله باشا آپاریبدیر .

مرحوم عندلیب اوجا بویلو و ساققالی قیرخیخ و بیقلری معمولی و خوش مشرب ایمیش . بوایل مهر آیی نین اون آلتیسیندا عبادالله بیگین شعرلرینی اله کتیرمک واسعد نظامین "وارلیق" دا چاپ اولونا سئل آپارما منظومه سینی نشر ائتمک ایچون دورد نفر یولداش ایله خرقان منطقه سینه یولا دوشدوک ، بیزده تصادفا سئل حادثه سینه دچار اولدوخ و رازقان کندی نین محترم اهلایسی نین یاردیم لری ایله سفله دن قور تولدوخ ، اما ارا به (ماشین) میزی سئل آپاردی و بو حادثه یه خاطر "سلودره" یه گفتمگی و عندلیبین تمام شعرلرینی اله کتیرمک ممکن اولمادی ، لیکن بقله کی عندلیبین نوه سی "سید فرهاد" و "کوره کنی چاناق- چیلی نوروز بیگ" و "ورچندلی مرادعلی کریمی" نقل ائدیردیله ، بو شاعر دن نچه مین بیت تورکی شعرقالیر و "سلودره" ده ساغلانیر .

بورادا عبادالله بیگین اله گلن شعرلریندن نچه قطعه نمونه ایچون کتیرمیشیک ، عندلیبین "چاشی" عنوانیندا بیر شعری آغیزلارا دوشوب و خرقاندا عمومی بیر شهرت قازانیب بومصراعلار اوندان سفجیلیبدیر :

چاشی

سلام من سنه ای زولفو یا سمن چاشی * که مرحبا سنه ای بولبول چمن چاشی
 تمردا هلی ، شجاعانی ، فیدوبنده سالان * ووزان طپانچه نی و دیشلرین توکن چاشی
 جها ندا یوغدوسنین تک حکیم بی ما نند * نقاهت بدنی رفع ایله یین چاشی

اوروقا رالیدی هرکس سنی اقدیب مذموم
یقین کی پیسدیرا آموزشه بیس دقین چاقی
سحرنا مازی قیلندن صورا نه لذتسی وار،
کی، اوچ پیاله بی بیربیردالی ایچن چاقی
محافل ایله مجالسده عزتین چوخ دور.

تعارف ایله ایچهرچوخ نجیب اولن چاقی
حضور آصف گلدسته سمورده
چیخیب سمایه صدا، طبل دوگدورن چاقی

آدی شیرین، آموزو شیرین، و عطری شیریندیر
بشرط اینکه شیرینلیکله نوش اادن چاقی
وارین بومیب کی بیقناق ایله باشین خوشدور
توتون چیننده گلیرلیر توتون چیخن چاقی
بخلینده، فیظ ایله خونین خنجر الماسی

اوزون بیرانجمنه لاتخف وورن چاقی
قایاچه دسته به دسته دوروبدو، فلینانین
چیپیق، سیگاری یانیندا اوتورتدورن چاقی

جناب و افورایلن گوکدو چوخ سنین اورتان
اونونلا عشق چکیب صحبت ایله یین چاقی
خصوص مهوه چی سی بیر تمیز انسان اوله،

سویو نظیف و زوالل و صفا و شره ن چاقی
جسارت اولدو اگر عارفان حضوروندا
توقع عفو و اریم کی، باغیشله یین چاقی

سنیله اورتاسی چوخ دور، او نادر آقانیین
کی اول قریه ورچند ده اگله شن چاقی
گون چغاقی عرقانیین "اغتاج - اغتج آدینا دا" بیر کندی وارکی

شاعرین بوکندده بهر عیده اهل طایفاسی و قوم - قارداشی واریمی - ش و
عبادالله بیگ بوکندده گندیب، آنجاق امروزنه لایق حرمت و نوازش گور -
مه بییب و گللیلیک و مزاح ایچون آشا قادا، گلن شعری "اغتج" قوملارینا
خطاب دئییدیر :

گلدیک یفتیشدیک اغتجه بیزیمنن دوشدولر لجه

قوناقى قاودىلار گىجە
 قاپىلارى قوشا - قوشا
 اتى قويمورلار گوودوشا
 چۆلك وىرمزلى ات قوياق
 يىر وىرمزلى اولاغ سالاق
 بىزكى، دگىلدىك بىگانا
 گىنە گلەرسىز دوكانا
 فتح الله خاندىر، خانى بىز،
 گىنە سىنر گووهانى بىز،
 كىدخدا چالى چۆگـورو
 قوناق گۆره نىدە سۆگـورو
 "يىنگى درە" نىن آيى سى
 سىد كرىمىن دايسى سى

بىزىم اغتىج قووملارى
 اللرى چىخىدىر بوشا
 بىزىم اغتىج قووملارى
 چۆرەك وىرمزلىر بىز دوياق
 بىزىم اغتىج قووملارى
 كاغذ يازىرىز حىكانا
 بىزىم اغتىج قووملارى
 تاما بىتدىر جانى بىز
 بىزىم اغتىج قووملارى
 كل دانا كىمى بۆگـورو
 بىزىم اغتىج قووملارى
 يووشاندىن قىنار چاي سى
 بىزىم اغتىج قووملارى

خرقاندا، آشا قا چاناقچى و بوخارى چاناقچى آدىنا ابكى كىندوار
 كى، كىچىمىشده بو كىندلر نايب السلطنه مالكىتىندە ايمىش و بو ابكى
 كىندىن اھالىسىنە، اور شجاعتلىرى و نايب السلطنه نىن حمايت لىرىنە گۆره
 چوماقچى دىبىرمىشلىر، نىجەكى، ورنچىدىن اربابى چناقچىدان "ھدايت بىگ"
 آدىنا بىركىشى تى ورنچىدە آھارىب اورادا ناظر ائدىب و اودا غلقى
 ظلم ائدەرمىش، عندلىب ھدايت بىگە راجع بىز قىطعە دىبىدېركى آ نىچە
 بىتى عىرە اولونور :

مگر سىندە ايمان بوغدور؟
 سىن كىمى شىطان بوغدور.
 ميزان اققىن ساق و سولو
 سن تىك حىلە ووران بوغدور.
 جىن تۆكولور قاش گۆزوندىن
 بوندان غىرى دىستان بوغدور

سنى دىبىم ھدايت بىگ
 گون چىخىدىن گون باتانا
 ترازويا ووران قولو
 سنى معاوىە دولو
 كىغىرلىك ياغار اوزوندىن
 كىندلر دولوبدور سۆزوندىن

ئىندلىب كىندە مکتب خانەسى سىطھىندە اوخويوب و مىطى دە كىندو كىندىلى
 مىطى ايمىش، بونا گۆره بىئانى تىكلىف سىز و سۆزلىرى اكنىچى تىكىنچى

راجع دیر، بوشمرده اوز محیطی نین آداملاریندان و اونلارین موقعیت-
لریندن دانیشیر :

-
- "ع" عین الله قی شده پالتو بورونور * "ب" بهادر میدانگاهدا گورونور
 "م" معزز قوناق گوره سئوینیر * "ش" شمسعلی اونا دربان اولوبدور
 "ج" جانعلی جفا چکر تونکده * اوست اسمعلی شیردیرهنک هنکده
 "ش" شیطان دیر گزه رهامی اووره کده * گناهیندان بشری زندان اولوبدور
 "الف" اکبر اوز ایشینده باقی دیر * "ی" یدالله کندین یونگون داغید
 "ت" تیموردور، دولت، ایلن یاغیدیر * الینده کی تیروکمان اولوبدور
 "ر" رجب دیر بیو مثل راجی دیر * "س" سلمه "د" دیداره باجی دیر
 "ع" عقیل دیر تریاکدن آجی دیر * "ف" فاطمه گورره ن حثیران اولوبدور
 "س" سلما ندیر، شال دولاشمار بخلینه * یوسف دیلباز، دوغرو گلمز دیلینه
 "ع" عزیز دیر توز قوندا رما زکویلو نه * اونون ایچون یاغشی دوران اولوبدور
 "ت" تووآباد اهلی، اهل معارف * قوناقا ائده لیر خشکه تعارف
 چاتان چاتانا، دئیر احوال شریف * قوناقین منزلی میدان اولوبدور.
 "اصطک" خانلارین ایله ییم اظهار * "هاشمخان" کی چیخسین اولاردان کنار
 اوندان باقی بیربیر یئرده هنه واک * تامام بیربیریندن عریان اولوبدور
 "علیممدخان" ین گفته یین سوزونه * الف تیرقدینده گلیر گوزونه ،
 گفته، ثواب ائیلر هرکس اوزونه * نماز قیله- قیله، گریان اولوبده ر
 "محبعلی خان" دیر او مرد پییره * صوده بارباق وورا دئور پنیره
 افعی گوره دوتار وورار زنجیره * اونون ایشی چوخ پریشان اولوبدور
 "شجاع نظام" دیر او شیرین مقال * مجلسه گیرنده سالیق قیل و قال
 "آق ابراهیمخان" دان فیلدیم سوال * دئدی عشق اهلی دیرمستان اولوبدور
 "هزیر سلطان" دیر چوخ کم سخاوت * رستم تنه لیدیر، قهرمان صولت ،
 خداسی و قریب دیر توکنمز دولت * اونوندا مسکنی تهران اولوبدور.
 عندلیبین سوزلری دینلرده دیر و بو امر گؤسته ریرکی، او خلقندن
 الهام آلیب و خلقه راجع دانیشیب و شرقی خرقانین کندلرینده اونویاغشی

تا نیرلار و سوزلرینی حال مناسبی او خورلار، بیزا ونون شعرلرینی توپلاییب
 و بیردیواندا عرضه ائتمک، یازیلی منبعلردن، صونیرا خلقین برکتلی
 بشینلرینه و حرکتلی آغیزلارینا و شیرین دیلرینه ده چوخ امید باغلا-
 میشیک. بوقیسا مقاله ده عندلیبین شخصیتیندن و اثرلریندن نمونسه
 کتیردیک، انشاء الله گله جکده بو بولبول صفت شاعرین شعرلرینی اونون
 کامل دیوانیندا مطالعه ائده ریک. سوز و موزون صونوندا عندلیبیندن
 "آقا میر یوسفین مسافرت نقلی" نین منظومه سیندن نجه مصراع او خویاق :

آقا میر یوسفین مسافرتی

نجه گون گردش ائدی لیل و نهار
 خالقین هر مظهده قدرتی وار.
 سید پاک مؤمن دیندار.
 گله "ورچند" ماکمال وقار.
 چیت و چلوار و مخمل گلدار.
 قیشدی گل گفتمه ای بالام زینهار
 گفدیرن بیر نفر یا نینجا آهارار
 یخره باغ اوچ چرهک زیاده دی قار
 بو یوروب مصطفای کان وقار
 دقدی ائتمه آنا منه آزار
 بیلسیلر بیر بقله "آقامیر" وار
 فتحعلیخان نه قدر اقدیب اصرار
 ارثیمیز دیر شجاعت او تبار
 بیردانا قورد چیخیب قاباقینه

* * *
 "لیس فی الدار غیره دیوار"
 یخره دوشدو اودمهده زیر شلوار
 گور آقاذا نه قدر جرأت وار؟

* * *
 یختیره مستحقه جود نهان
 آلتی سیر قندو ایکی ری ده پیاز
 بقلده شلول و باشدا عماسه

از قضا سبهر کج رفتار
 هر نه تقدیر اولادان اولور
 ولدالشمس "آقا میر یوسف"
 ناگهان قلبی ائیلهدی پرواز
 کتدی توکدو ترازو و معیار
 آناسی مانع اولدو گفتمکدن
 قیسه "من" کلمه ییب دیرای فرزند
 چوخ سووغدور هاوا بوران یلر
 دقدی "اول رفیق ثم طریق"
 اووقاتی تلخ اولدو آقانین
 چیخه رم من ده قیشده تک گفده رم
 چاتدی "دانکا" ده دور ما ییب گفدی
 دقدی کی، بیزده هاشمی نسبیک
 گلدی "کلبه کریم بولاقی" نه

* * *
 نیست در خانه دلم جز بار
 بیرتکان و فردی دو گمه لر گفندی
 دال دگیرمانی تئز یولا دوشدو
 اوردا قلبینده ائیلهدی احسان
 بو یو دو ائیلهدیگی نذر و نیاز
 چون دعاسی یختیشدی اتمامه

یادینا دوشدو بقلده شلول وار قورد دا گفتمیر، بو جنگده طولوار
 قاشدی بیرداشی اقله دی سنگل ددی قوردا هنر وارین ان گل

(۱) توتون چیخن = بوردا هر ائو وهر اولی معنا سینده دیر (۲) اختج =
 بیر مغولی کلمه دیر (۳) گوودوش = چولمک و دیزی دئمکدیر (۴) حکان =
 بیر کند آدی دیر (۵) یفتگی دره = بیر یکر ومحل آدی دیر (۶) ترازویا
 قول وورماق = ترازو چکنده قولو ترازونون بیرطرفینه باسیب آغیر
 اقله مک (۷) دول = نطفه // نژاد // تخم و تشر (۸) بوشعر دیلدرده فیلیب
 وبیزیم الیمیزه کلیب بونا گوره اول بندلری هله لیک تاپیلما ییب
 (۹) راجی = تبریزی // سپیدار // آغ چنار آغاجی (۱۰) توو آبار = بیر کند آدی
 (۱۱) دانک = بیر کند آدی دیر (۱۲) کلبه کریم بولاشی = بیر چشمه و یئرین
 آدی دیر.

بقیه زندگانی و آثار بهار شیروانی:

در خاتمه غزل زیرکه از تذکره سیدعظیم شیروانی است بعنوان نمونه ای
 از اشعار ترکی بهار نقل میگردد.

هرکیم کی هجر یار ایله دوشموش دماغدن
 هنج آچیلورمی کؤنلی اونون سیرباغدن ؟
 سالدی می ایچره یوخسه لبی عکس ساقینین
 کیم بیرایاغیله منی سالدی ایباغدن
 اولمکدن اوزگه یوخ منه عشقینده بیرخیال
 پروانه یانماغین سورار آنجاق چراغدن
 بیر لاله اوزلی یار چکیب داغ سینه مه
 یارب سن اقمه سینه می خالی بوداغدن
 یقتدی کده گول دوداغیوا می بیلمه زم آلیر
 می دن دوداغ نشه نی، یامی دوداغدن
 سن سیزاگر بهار اول، ایسته مز بهار
 نه لاله داغدان چیخا، نه غنچه باغدن